

NORVEÇ'TE ZORUNLU EĞİTİM, GENEL VE MESLEKİ ORTA ÖĞRETİM, TEMEL MESLEKİ EĞİTİM VE YETİŞKİN EĞİTİMİ

ZORUNLU EĞİTİM (*grunnskole*)

1997 Reformu ile okula başlama yaşı 7'den 6'ya indirilmiş ve zorunlu eğitim 9 yıldan 10 yıla çıkarılmıştır. 3 kademedен oluşmaktadır:

- İlköğretim I.kademe(*primary stage*) : 1. – 4. sınıflar (6 – 10 yaş)
- İlköğretim II.kademe(*intermediate stage*) : 5. – 7. sınıflar (10 – 13 yaş)
- İlköğretim III.kademe(*lower secondary stage*) : 8. – 10. sınıflar (13 – 16 yaş)

Bu kademeler arasında resmi bir ayırım yoktur. Bazı okullarda bu kademelerin tamamı bulunur.

1994 yılından beri akademik yıl öğretmenler için 39 hafta, öğrenciler için 38 haftadır. Bir ders saati 45 dakikadır. Kanun ile ilköğretim I.ve II.kademelerde sınıf mevcutları maksimum 28 öğrenci, II.kademede ise maksimum 30 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

Zorunlu eğitimdeki dersler:

Zorunlu dersler; Din bilgisi, Norveç dili, Matematik, Sosyal Çalışmalar, Resim ve El Sanatları, Bilim ve Çevre, İngilizce, Müzik, Ev Ekonomisi, Beden Eğitimi, Zorunlu Seçmeli Dersler (Öğrencilerin 3 alternatiften birini seçmesi zorunludur; 1- İkinci yabancı dil: Öğrenciler İngilizce'den başta Fransızca veya Almanca gibi bir ikinci dili seçebilirler. 2- İlave dil dersi; örneğin İngilizce, Norveç dili Sami dili veya İşaret dili 3- Uygulamalı proje çalışması: Öğrenciler bir projenin planlanmasında görev alabilecekleri uygulamalı bir faaliyeti seçebilirler.), Sınıf içi faaliyetler ve Serbest faaliyetlerdir.

Eğitim-öğretim süresinin bir bölümü tema ve proje çalışmalarına ayrılmak zorundadır (I.kademede %60'ı, II.Kademede %30'u ve III.kademede %20'si). Öğrencilere bütün kademelerde ödev verilir ancak verilecek ödev miktarı için herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Mesleki rehberlik ve çalışma dünyası konusunda bilgilendirme eğitimin önemli unsurlarındandır.

III.kademeye kadar not verilmez. Yalnızca III.kademede 1- 6 arasında not uygulaması yapılır. En yüksek not 6, en düşük not 1'dir.

Öğrencilerin 10.sınıfta Norveç dili, Matematik veya Almanca derslerinden birinden yazılı sınava girmesi zorunludur. Bu sınav merkezi düzeyde yapılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin

yerel düzenlenecek sözlü sınavlara da girmesi gerekir. Sözlü sınav; ev ekonomisi, beden eğitimi, resim ve el sanatları dersleri dışındaki derslerden olabilir.

Öğrencilerin neredeyse tamamı zorunlu eğitim almaktadır. Yaklaşık olarak % 94-95'i zorunlu eğitimden sonraki genel veya mesleki orta öğretime başlamakta, %4-5 'i ise ya bir işe girmekte ya da işsiz kalmaktadır.

ZORUNLU EĞİTİMDEN SONRAKİ ORTA ÖĞRETİM (*Post-compulsory secondary education*)

16 – 19 yaş gruplarına yöneliktir(11-13.sınıflar). Bu kademedeki; liselerde genel ve mesleki öğretim, teknik okullarda mesleki eğitim ve çıraklık eğitimi verilir. Liseler (*videregående skole*), bu kademedeki eğitimde yer alan başlıca okul türüdür ve illerin yönetimindedir. Bu okulların büyük bir bölümünde hem genel eğitim hem de mesleki eğitim bir arada verilmektedir. 38 haftalık toplam eğitim süresi içinde haftalık 30 –35 saat ders yapılır. Ders kitapları ve yardımcı materyaller herhangi bir resmi onay olmaksızın serbest şekilde kullanılabilir. Piyasada birbiriyle rekabet eden çeşitli ders kitapları bulunduğu için yetkili makamlar ders kitapları konusunda öneride bulunmamaktadır. Hangi ders kitabının okutulacağına okul ve öğretmenler karar verir. Öğrenciler ders kitaplarını ve diğer ders materyallerini kendileri satın alırlar.

Teknik yüksek okullar (*technical colleges*) da liselerin bir bölümü şeklinde yönetilmektedir. Geleneksel olarak bu okullar çeşitli mesleklerde ileri mesleki eğitim vermekte ve yüksek öğrenime geçişte bir basamak oluşturmaktadır. Şu anda bu okullarda mesleki becerisi olan, iş piyasasında uygulama yapmış ve/veya lise eğitimi almış öğrencilere 2 yıllık programlar uygulanmaktadır. Bu okullara devam eden öğrenciler, lise öğrencilerinden yaşça daha büyüktürler.

Reform 94'ün yürürlüğe girmesinden bu yana, Orta Öğretim Kanunu ve Mesleki Eğitim Kanunu başlıca aynı amaçları taşımaktadır. Orta öğretimin amaçlarından biri tüm öğrencilerin tanınmakta olan bir nitelik/kalifikasyonu (belge, sertifika) edinmelerinin sağlanmasıdır.

Eğitim programı:

1994 yılında önemli bir reform yapılmıştır. Bu tarihten sonra ilköğretim II.kademeyi bitiren öğrencilere 3 yıllık orta öğretim hakkı verilmiştir. Bu devrede öğrencilere ya akademik ya da mesleki eğitim verilmektedir. Ayrıca bu kademedeki eğitime başlamak, eğitimine devam etmek veya eğitimini tamamlamak isteyen yetişkinlere de uygun şekilde yasal olarak eğitim verme zorunluluğu bulunmaktadır.

Eğitim 1 yıllık temel ve 2 yıllık ileri programlardan oluşmaktadır (ileri programlar yalnızca mesleki eğitimde uygulanmaktadır). 15 temel (3 genel, 12 mesleki eğitim) ve daha fazla sayıda da ileri program vardır. Çıraklık eğitiminde ise eğitimin son yılında (3.yıl) resmi onaylı bir eğitim kuruluşunda 1 yıllık tam zamanlı eğitim verilir. Ardından aynı kuruluşta 1 yıl üretime yönelik faaliyetler yaptırılır.

Programların modüler yapısı öğrencilerin ve yetişkinlerin değişen ihtiyaçlarına uygun şekilde tasarlanmıştır. Bu yapı aynı zamanda okullarda programların da sanayi ihtiyaçlarına göre

uygulanmasını sağlamaktadır. Ders programları; bilgi ve becerilerin geliştirilmesi, etik değerler ve davranışlar, sosyal rekabet/iletişim becerileri, girişimcilik becerileri gibi niteliklerin kazandırılması, uluslar arası ilişkiler, çevre bilinci ve bilgisayar teknolojilerini kapsar şekilde oluşturulmaktadır.

Çıraklık için yeterli yer bulunmaması halinde iller, okula dayalı uzmanlaşma alternatifi sunmaktadır. Bu alternatif, okulda ileri kurs II formundadır. Zanaat veya kalfalık sertifikası verilir. Bu yapı, okullar ile sanayi arasında yakın işbirliği gerektirmektedir.

Orta öğretimdeki 15 programdan ilk üçü, öğrencilerin yüksek öğrenime geçişlerindeki ana yolu teşkil etmektedir.

Esasen 2 farklı sertifika verilmektedir;

- a) Mesleki Eğitim Kanunu kapsamındaki el sanatları ve zanaatlar için “Zanaat/Kalfalık Sertifikası”,
- b) 3 yıllık orta öğretimin sonunda verilen ve yüksek öğrenime veya Mesleki Eğitim Kanunu dışındaki mesleki niteliklere/kalifikasyonlara götüren sertifika

TEMEL MESLEKİ EĞİTİM (*Initial Vocational Training*)

Norveç’te mesleki eğitim ve çıraklık, orta öğretimin yapısı ile ilgili yukarıda anlatılanlar ışığında değerlendirilmelidir.

Mesleki eğitim ve meslek sınavları Temmuz 1998 tarihli Eğitim Kanunu kapsamındadır. Bu kanuna göre mesleki eğitimin amacı yeterliklerin geliştirilmesi, meslekler ve toplum açısından mesleki eğitimin rolünün anlaşılmasını sağlamaktır. Kanun kapsamında merkezi organ Mesleki Eğitim Ulusal Konseyi’dir. El sanatları sektörlerinin ya da sanayinin de eğitim planları, müfredatları ve sınav yönetmeliklerini düzenleyen birer eğitim konseyi bulunmaktadır. Eğitim planları ve müfredatlar Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanır. Ayrıca her bir ilde çıraklık sözleşmelerini düzenleyen, eğitim işletmelerini (resmi veya özel kuruluşlar) belirleyen, onaylayan, sınavları düzenleyen Mesleki Eğitim Komiteleri bulunmaktadır. Kanunun yürütülmesinde ve tanınan çeşitli işlerle ilgili eğitim programlarının geliştirilmesinde başlıca işçi ve işveren birliklerine de önemli rol verilmektedir.

Orta öğretimde mesleki eğitim; okul ile iş dünyası arasında yakın işbirliğine dayalıdır ve okul eğitimi ile çıraklıktan oluşur. Çıraklık süresi tam zamanlı olarak 3 veya 4 yıldır. Liselerde 2 yıllık eğitimden (sınıfta eğitim ve okul atölyelerinde uygulama eğitimi) sonra 2 yıl bir işyerinde eğitim (2+2 olarak bilinen 1 yıl uygulama ve 1 yıl iş tecrübesi) verilmektedir. Eğitim veren iş yerleri (*lærebedrift*); Yerel Mesleki Eğitim Komitesi tarafından eğitim vermeye yetkili kılınmış bir işletme veya kamu kuruluşudur. Bu türden işyerlerinde eğitimden sorumlu bir eğitilmiş uzman (eğitim yöneticisi olarak adlandırılmaktadır) bulundurulması zorunludur. Bu yönetici işçi temsilcileriyle birlikte işletmenin yeterli eğitim fırsatı yaratıp yaratmadığını ve o meslek için hazırlanan müfredata uyup uymadığını kontrol eder.

Çıraklara düzenli bir ücret ödenir. Bu ücret uygun bir anlaşma ile belirlenir. Çırağın işten çıkartılması için ya işyeri ve çırağın karşılıklı kabulü ya da iş yeri tarafından işyerinde eğitim amacıyla çırağa uygun bir iş sağlanamamış olması gerekir. Çıraklarla eğitim için sözleşme

yapan işyerlerine devlet tarafından mali destek sağlanır. Ayrıca eğitim süresince izleme ve sınav faaliyetleri de yine devlet tarafından karşılanmaktadır.

1994 yılından beri mesleki eğitimde kültür derslerine daha fazla ağırlık verilmektedir. Tüm mesleki alanlardaki temel program, haftalık en az 11 ders saatini içermektedir (Norveç dili, İngilizce, matematik, fen bilgisi ve beden eğitimi). Haftalık en az 22 ders saatinde de meslek dersi okutulmaktadır.

Okula dayalı ilk iki yılda sürekli değerlendirme ve düzenli sınavlar yapılır. İşyerinde eğitim süresince de işyeri değerlendirmenin nasıl ve ne zaman yapılacağından sorumludur. Zanaat sertifikası (*trade certificate*) için merkezi olarak izlenen bir final sınavı yapılır. Sınav, uygulama ve teori bölümlerinden oluşur. Teorik bölüm öğrencinin lisede devam ettiği programa ait final sınavını geçmesi ile tamamlanır. Uygulama bölümü ise büyük ölçüde mesleğin türüne göre değişiklik göstermektedir. Bazı meslekler için uygulama sınavı bir günde tamamlanırken bazılarında haftalarca sürebilir. Değerlendirme, sınav kurulu tarafından yapılır.

Öğrenciler çıraklığı tamamladıktan sonra zanaat sınavına (*trade examination-Fagprøve*) veya kalfalık sınavına (*Svenneprøve*) girerler. Bu sınavlar sonunda başarılı olmaları halinde zanaat sertifikası veya kalfalık sertifikası verilir. Bazı alanlarda zanaat sınavı ileri program II'nin tamamlanmasından sonra yapılabilir ancak çoğu zaman uygulama tecrübesi de aranmaktadır. Bazı özel hallerde ise (örneğin yeterli düzeyde iş tecrübesi olan yetişkinler için) çırak olmaksızın zanaat veya kalfalık sertifikasının alınması mümkün olabilmektedir.

Okula dayalı eğitimde danışmanlar tarafından, işyerinde eğitimde ise eğitim yöneticisi tarafından rehberlik yapılır. Daha sonraki evrelerde ise devlet tarafından rehberlik hizmeti verilmektedir.

Üç yıllık genel veya mesleki ortaöğretim programlarını tamamlayanlar yüksek öğrenime geçiş yapabilir.

YETİŞKİN EĞİTİMİ (*Adult Education*)

Yetişkinler için eğitim fırsatları verilmesi ve öğrenmenin yaşam boyu süren bir görev olduğu olgusu Norveç eğitim politikasının 2 temel ilkesidir. Eğitim politikasında ülke içinde nerede yaşıyor olurlarsa olsunlar bütün yetişkin nüfusun eğitim düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Çekirdek müfredat ilköğretimi ve orta öğretimi olduğu kadar yetişkin eğitimini de kapsamaktadır.

Yetişkin eğitimi, 1976 tarihli Yetişkin Eğitimi Kanunu ve 1998 tarihli Eğitim Kanunu ile düzenlenmektedir. Ayrıca 1984 tarihli Folk High Schools Kanunu da yetişkin eğitiminde önemli rol oynayan halk yüksek okullarını düzenlemektedir. Yetişkin Eğitimi Kanunu hükümlerine göre devlet tarafından yetişkin eğitime mali destek sağlanır. Mali desteğin hangi merci tarafından sağlanacağı, verilen eğitimin türüne ve düzeyine göre belirlenir. Yetişkinler için ilköğretim maliyetleri belediye ve il eğitim mercileri tarafından karşılanmaktadır. Orta öğretimde ise katılımcılar ders kitaplarını kendileri karşılar.

Norveç'te verilen eğitimin ve kuruluşun türüne göre 7 çeşit yetişkin eğitimi verilir:

Study associations: Bu kuruluşlarda yetişkinlere bir dizi kapsamlı program ve çalışma grubu faaliyetleri verilir. Kursların içeriğini ulusal müfredat ve sınav sistemlerinden bağımsız şekilde kendileri belirlemektedir. Boş zaman faaliyetlerinden akademik konulara ve iş eğitimine kadar program uygulanmaktadır.

Folk high schools: Bu okullarda gençler ve yetişkinler için farklı sürelerde genel eğitim verilmektedir. Ancak eğitim sonunda resmi bir belge verilmez. Bu okullar dini kuruluşlara, bağımsız vakıflara veya il kuruluşlarına ait olup onlar tarafından yönetilen yatılı okullardır.

Uzaktan öğretim: Uzaktan öğretim de oldukça yaygındır. Kurslar, boş zaman faaliyetlerinden yüksek okul veya üniversite düzeyi ve diplomaya kadar bir çok alanı kapsamaktadır. Hizmet-içi mesleki eğitimle ilgili kursların sayısı artmaktadır. Yetişkin Öğretimi Kanunu kapsamındaki uzaktan öğretim kurslarının çoğu çalışmaya yönelik nitelikler/kalifikasyonlar kazandıran kurslardır. Kursların yarısından çoğu sosyal/sağlık bakımı, idare/ekonomi ve teknik konuları kapsamaktadır.

İkinci dil olarak Norveç dilinde kurslar: Göçmenlere dil becerileri kazandırılmasına yönelik 3000 saatlik kurslardır.

İş piyasası kursları: Bu kurslar bir işi olmayanları işe hazırlayan ve onları ileri eğitime katılmaya teşvik eden kurslardır. Bu kurslarda mesleki nitelikler/kalifikasyonlar verilir. Bu kursların çoğu lise düzeyinde konuları kapsar. Dersler liselere bağlı merkezlerde, sanayide ve iş piyasasında yapılmaktadır. Bu kurslar birbirleri ile işbirliği içinde iş piyasası mercileri, yetişkin dernekleri ve okul yönetimi tarafından yönetilmektedir.

İlköğretim düzeyi: Ağustos 2002'den itibaren yetişkinlere ilköğretim düzeyinde eğitim alma hakkı tanınmıştır. Bu düzey eğitim belediyeler tarafından düzenlenmektedir. Dersler ilköğretim okullarında ve belediyelere ait yetişkin eğitimi merkezlerinde yapılır.

Lise düzeyi: Ağustos 2002'den itibaren 1978 tarihinden önce doğmuş olup lise eğitimi almamış olanlara da liseye devam hakkı tanınmıştır. Bu eğitim, liselerde, il yetişkin eğitimi merkezlerinde ve Devlet Yetişkin Eğitimi Merkezi'nde verilmektedir. Mesleki kurslara devam etmek isteyen yetişkinler için 21 yaşın üzerinde olmak ve nitelikler/kalifikasyonlarla ilgili şartları taşıması gereklidir.

İSTATİSTİKLER

2000 – 2001 Öğretim yılında ilköğretim okulu sayısı: 3.248

Kaynak: GSI – Grunnskolen informasjonssystem)

Öğrencilerin hemen hemen %100'ü zorunlu eğitimi tamamlamakta ve %94 –95'i genel veya mesleki orta öğretime devam etmektedir. %4 – 5'lik kısım ise ya iş hayatına atılmakta ya da çalışmamaktadır.

Kaynak: Statistics Norway

2000 – 2001 Öğretim yılında:

Lisede öğrenim gören öğrenci sayısı	: 161,926
Lisedeki farklı düzeylerde eğitim gören öğrenci sayısı	
- temel programlar	: 63,220
- ileri program I	: 53,683
- ileri program II	: 41,324

Kaynak: Statistics Norway

Lise sayısı	: 503
- devlet yönetiminde	: 6
- il yönetiminde	: 428
- belediye yönetiminde	: 0
- özel	: 69

Kaynak: Statistics Norway

Lisede görev yapan öğretmen sayısı : 25,631 (14,257 erkek/ 11,374 bayan)

Kaynak: Fylkeskostra

1 Ocak 31 Aralık döneminde yeni çıraklık sözleşmeleri:

1998	15,914
1999	15,057
2000	14,532

2001 14461

31 Aralık itibarıyla yürürlüğe giren çıraklık sözleşmeleri:

1998 31,793
1999 30,658
2000 30,099

Zanaat veya kalfalık sınavı sonuçları ve başarı oranları:

1998 37,997 başarı oranı: %91
1999 27,750 başarı oranı: %75
2001 23,715 başarı oranı : % 93

Kaynak: Statistics Norway

Study associations (22 adet)

Katılımcı sayısı : 614,422
Kadınların oranı : % 55
Ulusal mali katkı : 213 mil.NOK
Kurs başına ortalama katılımcı sayısı : 11
Ortalama kurs süresi : 30 saat

Folk high schools (77 adet)

16,5 haftadan 33 haftaya kadar olan kurslardaki katılımcı sayısı : 11,252
16,5 haftadan daha kısa süreli kurslardaki katılımcı sayısı : 19,083
Ulusal mali katkı : 399 mil.NOK

Devlet desteği alan 14 özel kurum tarafından verilen Uzaktan Öğretim:

Yaklaşık 33.000 katılımcı kursları bitirmiştir.
Ulusal mali destek : 27.7 mil.NOK

Yetişkinler için ikinci yabancı dil olarak Norveç dili kursları:

Katılımcı sayısı : 19,450
Ulusal mali katkı : 601.mil NOK

İş piyasası kursları (2000)

Katılımcı sayısı : 37,176
Kurs : 2,740
Ulusal mali katkı : 978 mil.NOK

Kaynak: Voksenopplæring i Norge, Nøkkeltall 2001/Utdanning i Norge, Nøkkeltall 2001/St.prp nr.1 (2000-2001)

REFERANS

1. Norway 2003 Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europe, EURYDICE-CEDEFOP-etf <http://www.eurydice.org>